Digitální zpracování materiálů DPZ

Petr Dobrovolný

Základní pojmy

Zpracování obrazu jako nedílná součást DPZ

Dálkový průzkum Země (DPZ) se zabývá pořizováním leteckých a družicových snímků, jejich zpracováním a analýzou za účelem tvorby topografických či tématických map.

Environmental Remote Sensing

Snímky jako podklad pro mapování

Snímek není mapa. Tématické i topografické mapy lze vytvářet zpracováním snímků

1. **Metody analogové interpretace, založené na rozpoznávání objektů a použití interpretačních znacích**
2. **Digitální zpracování obrazu**

Vznik a rozvoj DZO byl podmíněn:

- **Dostupností digitálních dat (1972 – ERTS-1)**
- **Rozvojem výpočetní techniky**

Snímky zemského povrchu se stávají nejdůležitějším zdrojem prostorově lokalizovaných dat vstupujících do GIS

Přednosti metod digitálního zpracování obrazu

- **Rychlost**
- **Opakovatelnost**
- **Ekonomičnost**
- **Objektivita**
- **Implementace metod vícerozměrné statistiky**

Role člověka v interpretačním procesu je však i v budoucnu nezastupitelná.

Základní etapy digitálního zpracování snímků

- **Předzpracování obrazu**
  - **Radiometrické korekce**
  - **Atmosférické korekce**
  - **Geometrické korekce**
- **Zvýraznění obrazu**
  - **Bodová zvýraznění**
  - **Prostorová zvýraznění**
  - **Vícepásmová zvýraznění**
- **Klasifikace obrazu**
  - **Klasifikace řízená a neřízená**
  - **Klasifikace per-pixel a per-object**
- **Specifika zpracování radarových a hyperspektrálních dat**
- **Studium dynamiky jevů**
- **Modelování s obrazovými daty**
- **Integrace obrazových dat do GIS**

Programové prostředky pro zpracování dat DPZ

(přehled hlavních zástupců)

• *PCI (EASI/PACE) (Geomatica 10.1)*	*www.pcigeomatics.com*
• *ERDAS Imagine (9.0)*	*www.erdas.com*
• *ENVI (4.5)*	*www.ittvis.com*
• *TNTmips (2008:74)*	*www.microimages.com*
• *ER Mapper (7.1)*	*www.ermapper.com*

PCI (EASI/PACE) - Geomatica

- Modulární skladba
- Soubor parametrů PRM.PRM
- Nativní format (*.PIX)
- GDB (Generic Data Base) koncept
- Podpora křovákova zobrazení
- Grafické modelování

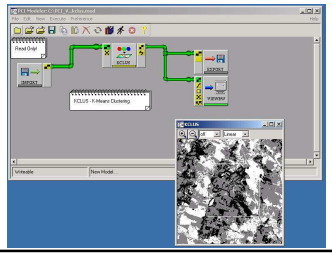

Databáze PIX

Struktura:

- **Obrazová data (database channels)**
- **Segmenty**
  1. **Segment - georeferenční**
  2. **… n segment (zobrazovací funkce - LUT, vektor, škály indexových barev PCT, masky, signatury, text, …**

Další užitečné programy

- ***IDRISI*** ***www.clarklabs.org***
- ***GRASS*** ***http://grass.baylor.edu/***
- ***ILWIS*** ***http://www.itc.nl/ilwis/***
- ***DEFINIENS*** ***http://www.definiens.com/***
- ***Multispec*** ***dynamo.ecn.purdue.edu***
- ***HyperCube*** ***http://www.tec.army.mil/Hypercube/***

Digitální snímek a jeho vlastnosti

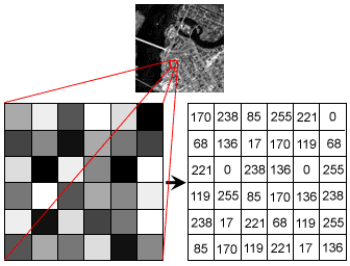

170	238	85	255	221	0
68	136	17	170	119	68
221	0	238	136	0	255
119	255	85	170	136	238
238	17	221	68	119	255
85	170	119	221	17	136

Digitální snímek se skládá z tzv. obrazových prvků (pixelů). Každý pixel nese jedno číslo (DN hodnotu) – toto číslo je prezentováno jako odstín šedi

Vznik digitálního obrazového záznamu

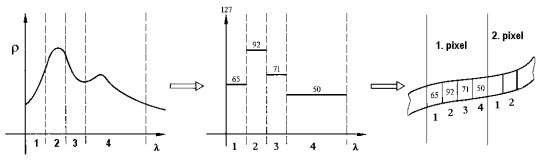

DN hodnoty nejsou skutečnými radiometrickými charakteristikami

Skutečné zářivé a radiometrické charakteristiky však můžeme vypočítat

To je nezbytné především pro tzv. kvantitativní dálkový průzkum

Vztah mezi DN, zářivými a odrazovými vlastnostmi povrchů

- **DN**
- **L - zář [W.m^2.sr^{-1}] (radiance)**
- **ρ - odrazivost (reflectance)**

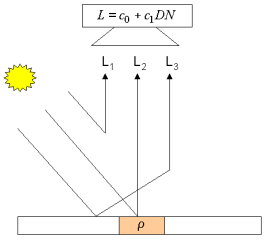

L1 : záření rozptýlené atmosférou „path radiance“

L2 : záření odražené snímaným povrchem

L3 : záření odražené a rozptýlené okolními objekty

c0, c1 : (offset, gain) – kalibrační konstanty

Vlastnosti digitálního snímku

Obrazový záznam charakterizují čtyři základní druhy rozlišovacích schopností:

1. **Radiometrické rozlišení**
2. **Spektrální rozlišení**
3. **Prostorové rozlišení**
4. **Časové rozlišení**

Základní způsoby vizualizace

1. **černobílý obraz**
2. **barevná syntéza (RGB systém)**
3. **pseudobarevný obraz (indexové barvy)**

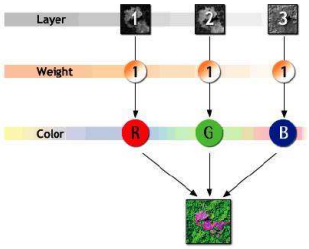

Omezení RGB systému pro vizualizaci multi (hyper) spektrálních obrazových dat

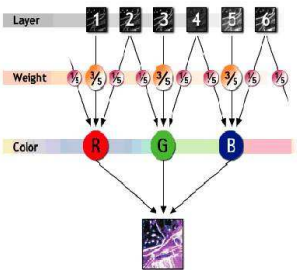

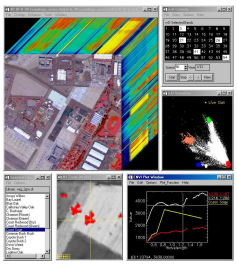

Histogram obrazu

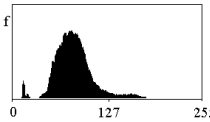

aritmetický průměr:	82,6
medián:	80,0
minimum:	6
maximum:	254
směrodatná odchylka:	26,9

- **základní způsob informace o rozložení DN hodnot v obraze**
- **základní prostředek pro zvýraznění obrazu (úpravu kontrastu)**
- **nástroj pro jednoduchou klasifikaci**

Pro prvotní analýzu jsou důležité tyto charakteristiky

- **tvar histogramu (počet vrcholů, lokální minima)**
- **rozsahu zaznamenaných DN hodnot (min a max)**
- **poloha v rámci možného dynamického rozsahu**

Podpůrná (neobrazová) data pro DZO

- **bitové mapy** (masky)
- **vektory**
- **spektrální příznaky**
- **georeferenční data**
- **zobrazovací tabulky**
- **pseudobarevné tabulky**
- **georeferenční body**
- **parametry dráhy nosiče**

Dodatky, opakování pojmů ze zákl. přednášky

ERDAS Imagine

• Tři uživatelské úrovně – Essentials, Advantage, Professional
• Vlastní rastrový formát (IMG) - BIL s hlavičkou (*.HDR)
• Výborná dokumentace (DPZ i DZO)
• Vazba na produkty ESRI
• Množství GIS operací a analytických nástrojů
• Grafické modelování
• Virtual GIS
• Sub pixelová klasifikace

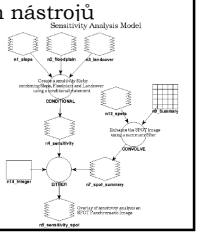

ER Mapper

(dnes již součást ERDAS)

• Vše v jednom (jedna zastřešující nabídka)
• ALGORITMUS – koncept, kdy není generován výsledný obraz, ale popis, jak se k němu došlo
• Vlastní datový formát – BIL plus textový soubor s hlavičkou.
• Kompresní formát ECW
• Výborná dokumentace

ENVI

• Software pro "earth science"
• Mocný programovací nástroj - IDL (Interactive Data Language)
• Pracuje s obecným BSQ, BIL či BIP plus hlavičkou (header)
• Vlastní vektorový formát
• Komplexní nabídka nástrojů pro zpracování hyperspektrálních dat
• Jednoduché a názorné uživatelské rozhraní.

TNTmips

• Vlastní rastrový datový formát
• Bohatá podpora vlastních GIS nástrojů
• Podpora několika relačních databází
• Bohatý dokumentační a výukový materiál
• TNT Lite - zdarma (omezená velikost zpracovávaného souboru)

TNTmips

„geoformula"

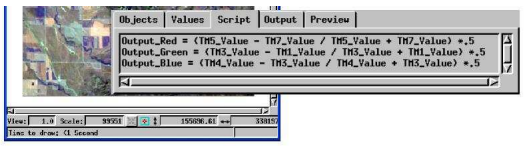

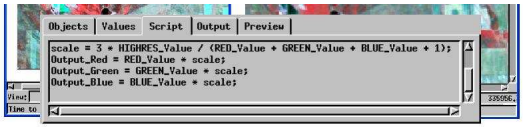

Obecná struktura software pro digitální zpracování obrazu

• Modulární skladba (PCI) či hierarchický systém se zastřešující hlavní nabídkou (TNT Mips, ER Mapper)
• Průvodci (Wizards) X Princip černé skříňky
• Grafické uživatelské rozhraní (GUI) i příkazový řádek
• Grafické modelování – princip vývojových diagramu
• Využití vlastních programovacích nástrojů (např. IDL, EASI)
  úprava pracovního prostředí, interface
  aplikace vlastních algoritmů či modelů

Radiometrické rozlišení

Udává počet úrovní, do nichž je obraz zaznamenán

4 úrovně

256 úrovní

0 → 6-bitů (64 úrovní) LANDSAT MSS

0 → 8-bitů (256 úrovní) LANDSAT TM

0 → 10-bitů (1024 úrovní) NOAA - AVHRR

Reálná čísla 32 tis., komplexní čísla SAR

Spektrální rozlišení

- Počet vytvářených snímků v MS režimu
- Šířka intervalu zaznamenaných vlnových délek

panchromatický snímek

multispektrální snímky

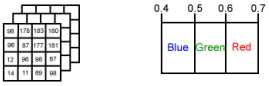

hyperspektrální snímky

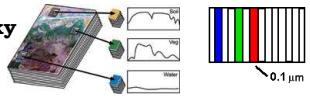

Prostorové rozlišení

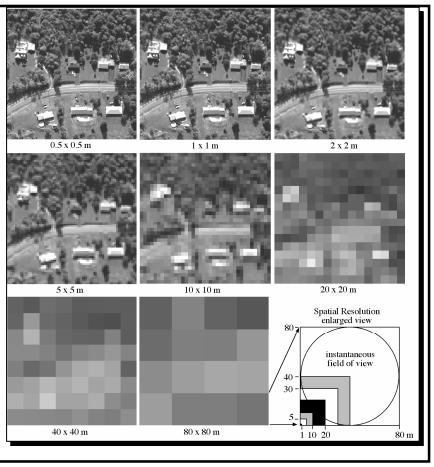

Časové rozlišení

Frekvence s jakou systém vytváří snímky stejného území:

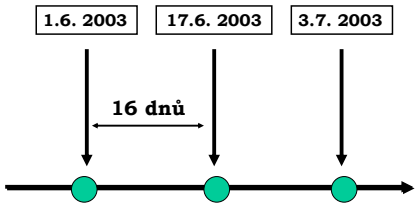

Časové rozlišení snímků z LANDSATu

Základní způsoby vizualizace

1. černobílý obraz
2. barevná syntéza (RGB systém)
3. pseudobarevný obraz (indexové barvy)

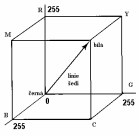

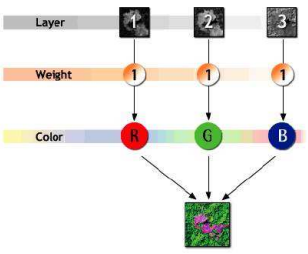

Syntéza v přirozených barvách

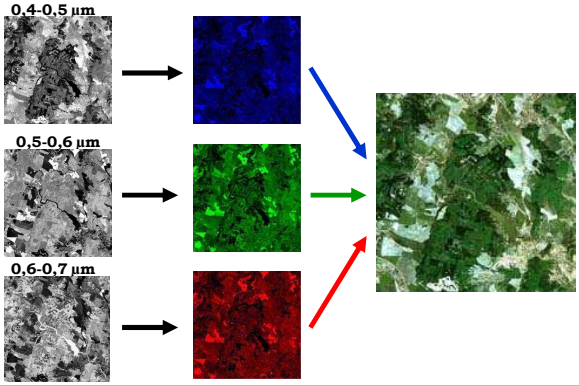

Syntéza v nepravých barvách

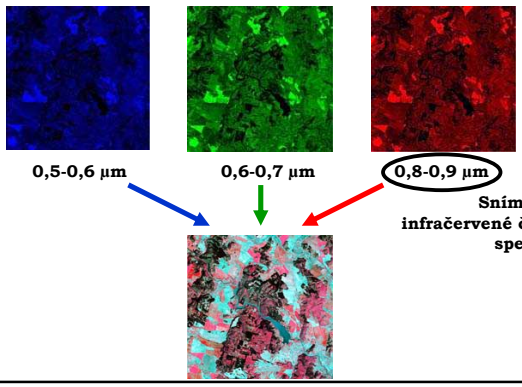

Pseudobarevný režim

(Snímky jako výsledky klasifikace)

Vstupní pásmo	R	G	B	Výsledná barva
0	255	255	255	bílá
1	175	125	0	světle hnědá
2	255	255	0	žlutá
…	…	…	…	…
…	…	…	…	…
90	25	96	0	tmavě zelená
91	0	255	0	zelená
…	…	…	…	…
…	…	…	…	…
254	0	0	180	tmavě modrá
255	0	0	255	modrá

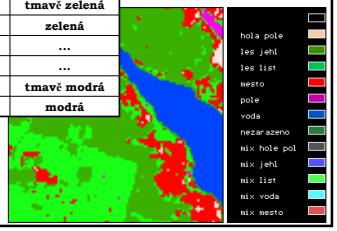

Vztah mezi DN, zářivými a odrazovými vlastnostmi povrchů

$$L = \frac{\rho ET}{\pi} + L_2 \quad \rightarrow \quad \rho = \frac{(L - L_2) \cdot \pi}{ET}$$

L – zář měřená senzorem
ρ – odrazivost
E – intenzita ozařování (irradiance) [W.m^{-2}]
T – propustnost (transmisivita) atmosféry
L_2 – path radiance

Empirické určení zářivých a odrazových vlastností povrchů

$$L = c_0 + c_1 DN$$

$$L = \left(\frac{LMAX - LMIN}{255} \right) \cdot DN + LMIN$$

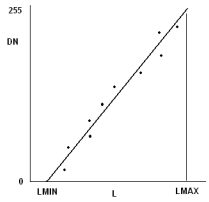

LMIN, LMAX – kalibrační konstanty pro dané pásmo